

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av huvudmannens
ansvarstagande för kvalitet i utbildningar inom
komvux på entreprenad i Lidingö kommun**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Lidingö kommun avseende ansvarstagandet för kommunal vuxenutbildning (komvux) som bedrivs av enskilda utbildningsanordnare. Syftet med denna kvalitetsgranskning är att granska huvudmännens ansvarstagande för kvaliteten i utbildningen inom komvux som bedrivs på entreprenad genom de avtal som ingåtts med enskilda utbildningsanordnare. En viktig del i detta är att granska avtalens roll och funktion i huvudmäns ansvarstagande för utbildningens kvalitet. Granskningen omfattar endast komvux på gymnasial nivå. Granskningen ska besvara följande frågeställning:

- I vilken utsträckning tar huvudmannen ansvar för kvaliteten i utbildning inom komvux på entreprenad genom de avtal de ingått med enskilda utbildningsanordnare?

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen. Skolinspektionen bedömer hur väl huvudmannens arbete uppfyller kriterierna i tre nivåer: i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls av Lidingö kommun i följande utsträckning:

Huvudmannen tar i hög utsträckning ansvar för kvaliteten inom komvux på gymnasial nivå som bedrivs på entreprenad.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Skolinspektionen avslutar härmed granskningen.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom frågeställningen.

Inom granskningen bedöms hur huvudmän tar ansvar för utbildningens kvalitet inom komvux på gymnasial nivå som bedrivs på entreprenad. Detta omfattar arbetet med att följa upp, analysera och vidta åtgärder för att

utveckla utbildningens kvalitet. Även samarbete och dialog mellan huvudmannen och utbildningsanordnarna ingår. Ett särskilt fokus ligger på avtalens roll och funktion i huvudmännens ansvarstagande för utbildningens kvalitet.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen tar i hög utsträckning ansvar för kvaliteten inom komvux på gymnasial nivå som bedrivs på entreprenad.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med rektorn, representanter för förvaltningen, ansvariga politiker och representanter för utbildningsanordnare samt avtal och andra insända dokument.

Ansvarsfördelning, dialog och samarbete

Huvudmannen har på ett tydligt sätt kommunicerat och förankrat förväntningar på utbildningsanordnarna och det finns en tydlig ansvarsfördelning mellan utbildningsanordnarna och huvudmannen. Lidingö kommun ingår i ett samarbete med nio andra kommuner, i det som benämns som Vux Norrort, och det finns gemensamma auktorisationsvillkor för dessa kommuner. Auktorisationsvillkoren utarbetas av det gemensamma auktorisationskansliet, och villkoren beslutas av respektive kommuns ansvariga nämnd, vilket i Lidingö kommuns fall är utbildningsnämnden. Arbetet med att ta fram och revidera auktorisationsvillkoren leds formellt av en styrgrupp, som består av ansvariga på förvaltningsnivå som i sin tur ger uppdrag till rektorerna från de samarbetande kommunerna alternativt auktorisationskansliet. Auktorisationskansliet har av kommunerna fått mandat att hantera och fatta beslut vad gäller exempelvis anbudsförfarandet. De genomför även etableringsbesök och planerar och utför uppföljning av avtal. I kontakten med utbildningsanordnarna är rektorn huvudmannens representant och rektorn har regelbundna avstämningar med skolchefen.

Det sker fortlöpande dialog och samarbete mellan huvudmannen och utbildningsanordnarna och det samarbete som sker främjar huvudmannens ansvarstagande och kontinuerliga utveckling av utbildningarnas kvalitet. Det sker alltid verksamhetsbesök två gånger per år, vilket är preciserat i avtalet och är kopplat till uppföljningen och det systematiska kvalitetsarbetet. Dock sker inte alltid besöket av rektorn för Lidingö kommun. För vissa utbildningsanordnare gör rektorn från Lidingö kommun besök, för andra utbildningsanordnare är det rektorer från andra kommuner som genomför besök och sedan förs information vidare inom rektorsgruppen. Vidare sker dialogmöten fyra gånger per år. Vid dialogmötena deltar samtliga rektorer i samarbetsnätverket, rektorerna för

samtliga utbildningsanordnare samt studie- och yrkesvägledare och specialpedagoger. Innehållet vid dialogmötena varierar och de handlar bland annat om vad uppföljningsbesöken visat på övergripande nivå, aktuella ändringar i lagstiftning och kommande utbildningsinsatser som de samarbetande kommunerna ordnar för utbildningsanordnarna. Utöver det har rektorn kontakt med utbildningsanordnarna vid behov gällande de egna eleverna och det sker löpande kontakt vid behov även mellan den administrativa personalen samt mellan studie- och yrkesvägledare från kommunen respektive utbildningsanordnarna. Det kan gälla exempelvis administrativa frågor, tolkning av villkoren i avtalet, pedagogiska frågor eller bedömningsfrågor. Frågorna varierar mellan anordnarna men samtliga utbildningsanordnare uppmanas att vara transparenta och ha god dialog med huvudmannen så att de tillsammans kan förebygga större problem.

Uppföljning av utbildningarnas kvalitet

Huvudmannen följer upp utbildningen utifrån en tydlig strategi för hur kvalitet ska undersökas, vilket ger huvudmannen en god bild av i vilken utsträckning utbildningen möter målen för utbildningen. Huvudmannen har en strategi för att följa upp kvaliteten i den utbildning som utbildningsanordnarna bedriver för samarbetskommunerna som helhet, och uppföljningen möjliggör för huvudmannen att följa upp de egna elevernas resultat. Uppföljningen omfattar både kvantitativa resultat och kvalitativa aspekter gällande utbildningens genomförande och förutsättningar. Genom det årshjul som följs finns en tydlig systematik i arbetet. Sammantaget gör huvudmannen en innehållsrik uppföljning med variation i arbetssätt. Avtalen med tillhörande auktorisationsvillkor spelar stor roll i uppföljningsarbetet, både genom att de specificerar vad utbildningsanordnarna ska bidra med i och genom att auktorisationsvillkoren innehåller kvalitetsaspekter som följs upp. Av avtalen med kravspecifikationer framgår en tydlig kravställan på utbildningsanordnarna vad gäller olika kvalitetsaspekter och ansvarsfördelningen mellan de olika funktionerna i verksamheten är tydlig i auktorisationsvillkoren. Exempelvis sätts en gräns för hur många elever utbildningsanordnarens rektor får vara rektor för och hur många elever en studie- och yrkesvägledare får vara ansvarig för. I det fall utbildningsanordnaren har yrkesutbildning ska det genomföras branschråd eller yrkesråd två gånger per läsår. Det ska av utbildningsanordnaren finnas ett arbete för att främja närvaro och ett aktivt arbete för att motverka studieavbrott.

Huvudmannen gör återkommande uppföljningar av utbildningens resultat, både på övergripande nivå inom ramen för samarbetet och för kommunens egna elever. Bland annat följer rektorn upp elevernas resultat i form av

betyg och avbrott. Rektorn följer även upp hur många förlängningar av kurser de beviljar kopplat till kurs. Samarbetskommunernas rektorsgrupp och auktorisationskansliet sammanställer den statistiska uppföljningen av elevresultat och utbildningens mål per utbildningsanordnare och per huvudman. Varje utbildningsanordnare skickar också in en årlig kvalitetsrapport där de anger elevernas resultat vad gäller måluppfyllelse per kurs, betyg, avbrott och de analyser som utbildningsanordnarna gör utifrån elevernas resultat. I kvalitetsrapporten presenteras elevernas resultat samlat för samtliga huvudmän inom samarbetet men huvudmännen har tillgång till sina egna elevers resultat via de digitala systemen. I kvalitetsrapporten ska utbildningsanordnarna för yrkesinriktade utbildningar även ha med en redogörelse för hur de samarbetar med branschorganisationer samt om eleverna har fått en anställning 6 månader efter avslutad utbildning.

Huvudmannen har en tydlig struktur för uppföljning av utbildningens genomförande och förutsättningar, främst inom ramen för samarbetet med övriga kommuner. Rektorerna i rektorsgruppen genomför två verksamhetsbesök per år hos de utbildningsanordnare de är så kallad kontaktrektor för. Under verksamhetsbesöket intervjuas lärare, elever, annan personal såsom studie- och yrkesvägledare och specialpedagog samt utbildningsanordnarens rektor. Intervjuerna genomförs utifrån ett för de samarbetande kommunerna överenskommet frågeformulär som utarbetas och diskuteras i rektorsgruppen. Under besöket ställs exempelvis frågor till eleverna om det stöd som de erbjuds och om det är tillräckligt. Under besöket undersöker rektorn även lokalerna och gör bedömningar utifrån branschspecifika krav på lokaler och utrustning och utifrån säkerhetsaspekter såsom brandskydd. Det får exempelvis inte vara fler elever i lokalerna än vad de är avsedda för. Det finns även krav i auktorisationsvillkoren på att naturvetenskapliga kurser ska ha tillgång till lokaler som har förutsättningar för laborationer, vilket rektorerna följer upp under besöken. Uppföljningen anpassas även efter specifika omständigheter hos en utbildningsanordnare, exempelvis utökas uppföljningen om det tidigare identifierats utvecklingsbehov kopplade till exempelvis lokalerna hos en utbildningsanordnare. Det har även förekommit att studie- och yrkesvägledare, som en del i uppföljningen, har genomfört lektionsobservationer, men det ingår inte i den reguljära uppföljningen av utbildningens kvalitet. Efter besöket får utbildningsanordnaren återkoppling både muntligt och skriftligt och övriga rektorer inom samarbetsområdet delges resultaten.

Rektorn och auktorisationskansliet följer upp elevernas upplevelser av utbildningen genom den elevenkät som genomförs för samtliga elever i Stockholmsområdet. Där svarar eleverna på frågor som rör exempelvis trygghet och studiero och elevernas nöjdhet med utbildningsanordnaren,

och svaren kan utläsas både per utbildningsanordnare och per kommun. Auktorisationskansliet kontrollerar den lärplattform som enligt avtalet ska finnas samt hur utbildningsanordnaren organiserar utbildningen för eleverna. Rektorn och auktorisationskansliet sammanställer även de klagomål som kommit in mot respektive utbildningsanordnare.

Uppföljningen görs på ett sådant sätt så att den ger underlag för en jämförbarhetsanalys. Resultaten från utbildningsanordnarna redovisas utifrån kön och det har varit ett särskilt fokus under detta års verksamhetsbesök på att följa upp utbildningsanordnarnas arbete med värdegrundsfrågor utifrån målen i läroplanen. Under verksamhetsbesöken ställer även rektorerna frågor till elever och lärare exempelvis om hur talutrymmet fördelas mellan män och kvinnor.

Analys av utbildningarnas kvalitet

Huvudmannen har i avtalen säkerställt att utbildningsanordnaren bidrar med ett ändamålsenligt underlag för huvudmannens analys av utbildningens kvalitet. Huvudmannen har via auktorisationsvillkoren preciserat att utbildningsanordnarna ska inkomma med resultat och analyser kopplat till resultaten samt redogöra för de åtgärder de vidtar för att förbättra utbildningens kvalitet. De inkomna analyserna används i huvudmannens analys av utbildningarnas kvalitet.

Huvudmannen gör djupgående analyser av utbildningens kvalitet hos respektive utbildningsanordnare inom ramen för det kommunövergripande samarbetet. Huvudmannen har system för att genomföra analyser av kvaliteten i den utbildning som utbildningsanordnarna bedriver för samarbetskommunerna som helhet. Genom det årshjul som följs finns en tydlig systematik i arbetet med att analysera den information som samlas in genom uppföljning för varje utbildningsanordnare. Efter verksamhetsbesök diskuterar samarbetskommunernas rektorsgrupp resultaten av uppföljningen ur olika perspektiv, söker förklaringar till resultaten och identifierar utvecklingsbehov. Detta redovisas även för styrgruppen och nämnden. Utöver detta har huvudmannens generella analys visat på utvecklingsbehov av det egna systematiska kvalitetsarbetet. I analysen identifierar huvudmannen att det saknas exempelvis jämförelser av betygsresultat på enhetsnivå och på undervisningsgruppsnivå samt att analysen inte identifierar faktorer som påverkat måluppfyllelsen.

Huvudmannens rektor genomför därutöver en självständig analys i relation till samarbetskommunernas och utbildningsanordnarnas analys för just Lidingö kommuns elever. I Lidingö kommun har huvudmannen särskilt uppmärksammat att resultaten hos kommunens elever i matematik varit låga hos samtliga utbildningsanordnare jämfört med övriga kommuners resultat, och att resultaten varit så över tid. Huvudmannens analys visar att

matematik är ett ämne som är svårt för eleverna att hålla aktuellt vilket medför att de kunskaper eleven en gång hade inte motsvarar deras kunskapsnivå idag. Det förekommer även samma problematik för elever som studerar språk, konstaterar huvudmannen.

Analysen omfattar inte något tydligt jämställdhetsperspektiv där relevanta mönster och avvikelser mellan olika kön identifieras och kan förklaras med rimliga och relevanta slutsatser. Det underlag som samlas in omfattar flera jämställdhetsaspekter men huvudmannen analyserar inte dessa på ett systematiskt sätt. Huvudmannen konstaterar att det är en övervägande del kvinnor som studerar inom vuxenutbildningen och att de också väljer könsstereotyp när de väljer utbildning. Huvudmannen undersöker även under verksamhetsbesök huruvida lärare och elever upplever att taltiden i klassrummet fördelas mellan män och kvinnor, dock drar huvudmannen inga slutsatser utifrån detta.

Huvudmannens utvecklingsåtgärder

Huvudmannen vidtar välgrundade åtgärder för att utveckla utbildningens kvalitet. Åtgärder som rör själva utbildningarnas genomförande och förutsättningar genomförs främst inom ramen för samarbetet med andra kommuner och sådant som rör Lidingö kommuns elever specifikt genomförs inom den egna organisationen. Huvudmannen har genom uppföljning och analys av de egna elevernas resultat identifierat att kommunens elever har lägre resultat i matematik jämfört med övriga kommuners elever. Rektorn har därför infört en orienteringskurs i ämnet matematik där eleverna ges möjlighet att få en repetition i grundläggande matematik innan de väljer nivå på kurs i matematik. Då kartläggs även kunskaperna och eleverna genomför ett test för att ge bättre underlag inför val av nivå på kurs i matematik med syftet att fler elever ska nå målen i matematik. Inom samarbetet med Vux Norrort har de utifrån analys av utbildningsanordnarnas kvalitet i utbildningen genomfört obligatorisk fortbildning av utbildningsanordnarnas personal inom specialpedagogik och vuxenpedagogik för att öka elevernas resultat i teoretiska kurser. Det har även genomförts kompetensutveckling för utbildningsanordnarnas personal vad gäller hedersrelaterat våld under 2024.

Huvudmannen vidtar även kontinuerliga förändringar i auktorisationsvillkoren efter det som uppföljningen och analysen har visat. Om en utbildningsanordnare visat kvalitetsbrister så utfärdas en handlingsplan som följs upp av auktorisationskansliet och ansvarig kontaktrektor bland annat med ytterligare verksamhetsbesök. Exempelvis kan handlingsplanen innefatta att utbildningsanordnaren haft för lite studie- och yrkesvägledning på plats eller att utbildningsanordnaren bytt lärplattform utan att meddela huvudmannen. Auktorisationskansliet utfärdar även varningar och viten och utbildningsanordnare kan

avauktoriseras vid större konstaterade kvalitetsbrister. Aktuella förändringar i auktorisationsvillkoren gäller till exempel utbildningar som ges på distans där utbildningsanordnarna ska redogöra för hur de implementerar förändringarna vad gäller ämnesbetygsreformen, samt att de skärper skrivningarna vad gäller hur utbildningsanordnaren säkerställer att eleverna genomför laborativa examinerande moment i vissa utbildningar. Andra ändringar i villkoren handlar om att elever alltid ska genomföra examinationer på plats i syfte att motverka fusk eller användning av AI vid prov.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde men vill i sammanhanget påtala vikten av att huvudmannen med fördel ytterligare kan utveckla arbetet med att analysera den information som samlas in genom uppföljning så att jämställdhetsperspektivet fördjupas i analysen.

På Skolinspektionens vägnar

X Hans-Göran Arvidsson Hans-Göran Arvidsson Beslutsfattare Signerat av: Hans-Göran Arvidsson	X Therése Tunek Therése Tunek Föredragande Signerat av: Therése Tunek
---	--

I handläggningen av ärendet har även utredarna Tomas Karlsson och Sarah Vinterlycka deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd**Skollagen (2010:800)**

2 kap. 2, 3 och 8 §§

4 kap. 3, 5, 6 och 7 §§

20 kap.

23 kap. 8 §

Förordning (2011:1108) om vuxenutbildning

1 kap. 4 §

2 kap. 10 §

Förordning (SKOLFS 2012:101) om läroplan för vuxenutbildningen

Allmänna råd (SKOLFS 2012:98) om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte Lidingö kommun den 4 mars. Besöket genomfördes av utredarna Therése Tunek, Tomas Karlsson och Tilda Lindell. Representanter för utbildningsanordnare intervjuades den 7 mars.

Utbildningsnämnden ansvarar för vuxenutbildningen i Lidingö kommun. Till sin hjälp har utbildningsnämnden en lärande- och kulturförvaltning som leds av en förvaltningschef. Lidingö kommun har en rektor som ansvarar för utbildningen inom komvux på gymnasial nivå. Lidingö kommun samverkar med 9 andra kommuner i det som kallas Vux Norrort och de har ett gemensamt auktorisationskansli. All utbildning på gymnasial nivå anordnas via auktorisation, där olika utbildningsanordnare får erbjuda utbildning om de uppfyller de fastställda kriterierna. Såväl enstaka kurser som yrkesutbildningar erbjuds. Vid tiden för granskningsbesöket har Lidingö kommun 24 utbildningsanordnare och cirka 300 elever.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En intervju med ansvariga politiker
- En intervju med representanter för förvaltningen
- En intervju med ansvarig rektor
- En intervju med representanter för enskilda utbildningsanordnare som har avtal med huvudmannen
- Avtal och andra dokument som begärts in från huvudmannen

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

De samlade iakttagelserna från alla huvudmän som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras hösten 2025.

Mer information om granskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/pagaende-granskningar/huvudmannens-ansvarstagande-for-kvalitet-i-utbildningar-inom-komvux-pa-entreprenad-genom-avtal/>